
De nieuwe pandwet & de versoepeling van het pand op de handelszaak als beschermingsmaatregel tegen insolvabele handelspartners

I. ALGEMEEN

Op **1 januari 2018** is de langverwachte pandwet van 11 juli 2013 (hierna de “**Pandwet**”)¹ eindelijk in werking getreden. Ondanks het feit dat de Pandwet al meer dan 4 jaar geleden werd uitgevaardigd, heeft het noodzakelijke uitvoeringsbesluit tot het najaar van 2017 op zich laten wachten. Dit besluit regelt een aantal modaliteiten met betrekking tot het *pandregister*, één van de belangrijkste nieuwigheden van de Pandwet.

Het pandrecht is een in de praktijk vaak voorkomend zakelijk zekerheidsrecht, dat de pandhouder (d.i. de schuldeiser) het recht verleent om – in het geval dat de pandgever/schuldenaar nalaat om de gewaarborgde schuld terug te betalen – het pandrecht uit te winnen en bij voorrang te worden betaald uit de verkoopsopbrengst van het verpande (roerend) goed. Dat kan gaan om lichamelijke roerende goederen (bijv. machines, meubilair, uitrustingsgoederen of handelsvoorraden), maar ook (bestaande of toekomstige) schuldvorderingen of aandelen.

Niettemin was er van oudsher een belangrijk nadeel verbonden aan pandrechten op roerende goederen (een zogeheten “vuistpand”), m.n. een verplichte “buitenbezitstelling” (d.i. een feitelijke “onteigening” van de eigenaar als gevolg van de materiële overhandiging) van het verpande goed. Een buitenbezitstelling is immers nodig voor de tegenwerpelijheid van het pandrecht aan derden (bijv. andere schuldeisers van de pandgever).

Door de buitenbezitstelling kon de pandgever/schuldenaar het verpande goed logischerwijze niet meer zelf aanwenden of gebruiken. Met name in een ondernemingscontext betekende dat een belangrijk minpunt, aangezien bedrijfsgoederen de onderneming-schuldenaar net in staat stellen om inkomsten te genereren waarmee de gewaarborgde schuld kan worden terugbetaald.

Deze praktische nadelen zijn voor de wetgever één van de voornaamste beweegredenen geweest om het pandrecht te moderniseren en zodoende de aantrekkelijkheid (en dus het gebruik) ervan te stimuleren.

II. BELANGRIJKSTE NIEUWIGHEDEN VAN DE PANDWET

De (nieuwe) Pandwet voert een aantal (ingrijpende) veranderingen door die definitief komaf moeten maken met een aantal praktische nadelen verbonden aan het pandrecht.

¹ Wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de zakelijke zekerheden op roerende goederen betreft en tot opheffing van diverse bepalingen ter zake, B.S. 2 augustus 2013.

1. Pandregister

a. **Bezitloos pand**

De Pandwet voorziet in de eerste plaats in een drastische verandering op het vlak van de vestiging van het pandrecht. Waar dat tot voor kort, als algemene regel, een verplichte buitenbezitstelling van toepassing was voor pandrechten op roerende goederen (vuistpand), wordt een pandrecht onder de nieuwe Pandwet gevestigd door de loutere wilsovereenstemming tussen pandgever/schuldenaar en pandhouder/schuldeiser (tenzij de pandgever een consument is, in welk geval een schriftelijke overeenkomst noodzakelijk is). **Een buitenbezitstelling is dus niet langer vereist** (maar is weliswaar nog steeds mogelijk).

Als alternatief voor de buitenbezitstelling voert de Pandwet een **nationaal 'pandregister'** in, waardoor een bezitloos pand kan worden gevestigd. Een evident, maar economisch belangrijk voordeel, is dat door de inschrijving/registratie in het pandregister de pandgever de mogelijkheid behoudt om de verpande goederen zelf verder te gebruiken, bijvoorbeeld in het kader van de exploitatie van zijn onderneming, en zonder dat de tegenwerpbaarheid van het pandrecht aan andere (latere) schuldeisers in het gedrang komt.

b. **Registratie in het pandregister**

Het nationaal pandregister is een geïnformatiseerd centraal register waarin een pandrecht (maar ook een eigendomsvoorbehoud of een retentierecht) dient te worden geregistreerd met het oog op de tegenwerpelijkheid ervan aan derden. De datum van registratie in het pandregister bepaalt de rang van het pandrecht (in de hypothese dat er opeenvolgende pandrechten werden gevestigd). ***First come, first served!***

De registratie (evenals de wijziging of verwijdering) van een pandrecht of eigendomsvoorbehoud is onderworpen aan de betaling van een (progressieve) retributie, in functie van de waarde van het in pand gegeven goed of het bedrag van de gewaarborgde schuldvordering.

De registratie van het pandrecht in het pandregister (en de latere verwijdering ervan nadat de gewaarborgde schuldvordering is voldaan) is de eindverantwoordelijkheid van de pandhouder. Dit is logisch, aangezien hij – als begunstigde – het meest belang heeft bij een tijdige en correcte registratie.

c. **Toegang tot/raadpleging van het pandregister**

Naast de pandgever en de pandhouder, kunnen ook derden, waaronder (potentiële) schuldeisers, via hun elektronische identiteitskaart en mits betaling van een retributie van 5 euro, toegang krijgen tot het pandregister, met dien verstande dat de toegang beperkt is tot het specifieke roerend goed dat een persoon beoogt te verwerven of waarop hij enig recht wil uitoefenen. Op die manier kan de (potentiële) schuldeiser nagaan of het goed in kwestie reeds bezwaard is met een pand (of een eigendomsvoorbehoud).

d. Pandverzilvering

Een pandhouder/schuldeiser die wordt geconfronteerd met een nalatige pandgever/schuldenaar, kan zijn pandrecht uitoefenen door de in pand gegeven goederen te verkopen of te verhuren. De Pandwet voorziet in een specifieke verzilveringsprocedure. Indien de pandgever geen consument is, behoeft de pandhouder hiervoor geen voorafgaandelijke machtiging van de rechter. De Pandwet voorziet wel in een rechterlijke tussenkomst indien er in het kader van de uitwinning van het pand een geschil zou rijzen tussen de pandgever, de pandhouder en/of belanghebbende derden.

2. Versoepeling van het pand op de handelszaak

De Pandwet regelt voortaan eveneens de figuur van het *pand op de handelszaak*. Dit in de praktijk frequent gebruikt zekerheidsrecht werd beheerst door de wet van 25 oktober 1919. Deze wet werd met ingang op 01.01.2018 opgeheven, weliswaar met een overgangsregeling: bestaande pandrechten op de handelszaak moeten binnen 12 maanden na de inwerkingtreding van de Pandwet worden geregistreerd in het pandregister.

Het pand op de handelzaak, dat principieel alle bestanddelen verbonden aan de handelszaak omvat, komt vaak voor in een ondernemingscontext omdat deze figuur **géén buitenbezitstelling** vereist. Kredietbehoevende ondernemingen kunnen op die manier dus hun eigen bedrijfsgoederen in pand geven én deze goederen tegelijkertijd blijven aanwenden in het kader van de exploitatie van hun onderneming.

Onder de vroegere wetgeving was het pand op de handelszaak exclusief voorbehouden voor banken en kredietinstellingen (en dus niet voor andere kredietverstrekkers of schuldeisers). Een van dé voor de praktijk meest belangwekkende nieuwigheden is dat dit **bancair privilege wordt opgeheven** en het pand op de handelszaak voortaan tot zekerheid van **elke schuldeiser** kan strekken. Elke onderneming die zich maximaal wenst te beschermen tegen de (potentiële) insolventie van zijn handelspartners heeft dus voortaan de mogelijkheid om een pand op de handelzaak van haar handelspartners te bedingen.

Een andere nieuwigheid is dat de 50%-regel met betrekking tot handelsvoorraden wordt afgeschaft. Onder de oude regelgeving kon het pand op de handelzaak slechts betrekking hebben op maximum 50% van de handelsvoorraad. **Vanaf 01.01.2018 kan de totaliteit van de handelsvoorraad in pand worden gegeven.** De afschaffing van deze 50%-regel biedt tegelijkertijd extra zekerheid voor de schuldeiser en een bijkomend onderpand voor de schuldenaar.

*

* *